

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30)

S2024:02012

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, har valt att utifrån myndighetens uppdrag kommentera följande.

10.2.7 En särskild föreskrift om skolgång

SPSM avstyrker förslaget, av följande skäl.

Det finns redan föreskrifter om skolgång i skollagen

Skolplikt är en etablerad princip i Sverige, som slås fast i skollagen.¹ Elever i de obligatoriska skolformerna är skyldiga att delta i utbildningen, om de inte har giltiga skäl att utebli.² Det samma gäller elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.³ SPSM menar att det vore en icke ändamålsenlig ordning att socialnämnden ska kunna föreskriva om skolgång, när det redan är ett lagkrav att elever ska delta i utbildningen. Förslaget kan därmed innebära en dubbelreglering av barn och ungas skyldigheter att delta i utbildningen.

SPSM ser inte heller att det är lämpligt att socialnämnden ska kunna föreskriva om frivilliga insatser som till exempel lovskola, där en viktig faktor är att kunna motivera elevens deltagande.⁴

¹ 7 kap. 2 § skollagen (2010:800).

² 7 kap. 17 § skollagen (2010:800).

³ 15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen (2010:800).

⁴ Skolverket, Lovskola i grundskolan - En uppföljning av läsåret 2022/23 rapport 2023:16

Tydlig ansvarsfördelning behövs där skolhuvudmannen ansvarar för närvarofrämjande och övriga skolrelaterade åtgärder

Utredningen skriver i betänkandet (s.381) om behov av en utredning för att ta reda på varför en skolgång inte fungerar. Det är positivt, men det är anmärkningsvärt att skolans roll är frånvarande i resonemanget.

Skolhuvudmannen ansvarar enligt skollagen för att se till att eleverna i de obligatoriska skolformerna i huvudmannens skolor fullgör sin skolgång. Skolans rektor ansvarar för att se till att upprepad eller längre frånvaro utreds, om det inte är uppenbart obehövt. Denna utredning av frånvaro ska ske i samråd med elev och vårdnadshavare samt elevhälsan.⁵ Syftet med utredningen är att uppmärksamma de orsaker som kan ligga till grund för elevens frånvaro. Resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro.⁶ Skolan ansvarar också för stödinsatser i skolan och ska utifrån vissa förutsättningar utreda en elevs behov av särskilt stöd. Vid behov ska skolan besluta om åtgärder i ett åtgärdsprogram.⁷ Gäller det en elev med funktionsnedsättning behöver insatserna ta hänsyn till elevens individuella förutsättningar och behov. Många elever med funktionsnedsättning får idag inte det stöd som de har rätt till i skolan⁸, vilket kan resultera i en problematisk skolsituation. SPSM menar dock att det är andra stödjande insatser och åtgärder som behöver sättas in för en elev i dessa fall, snarare än ytterligare tvingande föreskrifter om skolgången.

SPSM menar också, mot bakgrund av det ansvar som skolan har för insatser för en elev, att föreskrifter om skolgång från en socialnämnd skulle kunna innebära en otydlig och splittrad ansvarsfördelning. Om en socialnämnd beslutar om en särskild föreskrift om skolgång för en elev blir det vidare en utbildningsnämnd som ansvarar för att beslutet efterföljs i skolan, och då under rektors ansvar. Samtidigt har utbildningsnämnden ansvar för att i förekommande fall förelägga vårdnadshavare om att fullgöra sina skyldigheter för att se till att en skolpliktig elev fullgör sin skolgång.⁹

⁵ 7 kap. 19 a § och 22 § skollagen (2010:800).

⁶ Prop. 2017/18:182 s. 60 och 91.

⁷ Se 3 kap. 2-12 §§ skollagen (2010:800).

⁸ Se exempelvis Skolverket (2025) *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar* och Skolinspektionen (2024) *En granskning av skolornas arbete med extra anpassningar och särskilt stöd i de obligatoriska skolformerna och i fritidshemmet - Skolinspektionens samlade erfarenheter*.

⁹ 7 kap. 23 § skollagen (2010:800). För specialskolans respektive sameskolans del är det dock staten som kan förelägga vid vite.

Ansvarsfördelningen behöver vara tydlig för att åtgärder ska kunna vidtas och följas upp. Annars finns en risk att beslut faller mellan stolarna och att bristande ansvarstagande uppstår.

Samverkan mellan skolan och socialtjänsten är central

Skolan är specialiserad på utbildning och pedagogik, medan socialtjänsten fokuserar på socialt stöd och omsorg. Socialtjänsten har inte den kompetens som krävs för att erbjuda stöd inom skolans område. När insatser beslutas i skolan för elever med funktionsnedsättning är det viktigt de vidtas utifrån specialpedagogiska perspektiv och kunskaper om funktionsnedsättningens konsekvenser i den pedagogiska verksamheten. Barn och unga som är i behov av stödinsatser i skolan kan dock samtidigt vara i behov av annat stöd och sociala insatser där skolans verktyg inte räcker till. Genom att fokusera på sina kärnuppdrag och samverkan kan skolan och socialtjänsten erbjuda bättre stöd till barn och unga.

I detta ärende har utredare Catrin Tufvesson varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Ulrika Ehlin, enhetschef Nina Karnehed och sakkunnig Petter Ådahl deltagit.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Aurora Lindberg
Generaldirektör